

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ .

Ο ΜΕΣΙΤΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΛΛΑΓΗΣ.

«Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ»

Τὶ ὁ τίτλος οὗτος δὲν ἐννοεῖ — Τὶ ἐννοεῖ. — Αἱ τιμαὶ τοῦ τίτλου ἀναμφισβήτητοι, οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ προβάλλῃ ἀξίωσιν ἐπ' αὐτοῦ. — Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ὁ κόσμος βλέπει αὐτὸν. — Ἡ γνώμη τοῦ Πιλάτου περὶ αὐτοῦ, ἡ γνώμη τοῦ Ρουδῶ, καὶ ἡ τοῦ Ναπολέοντος. — Ἡ σημασία τῶν φράσεων, «Δὲν εἶχεν ὠραιότητα ὥστε νὰ ἐπιθυμῶμεν αὐτὸν», «Τὸ δὸν ἦτο τὸ πρόδωπον αὐτοῦ ἄδοξον» — «Διακρινόμενος μεταξὺ μυριάδων» — «Αὐτὸς εἶναι ὄλως ἐπιθυμητός».

ΜΕΤΑΞΥ τῶν πολλῶν τίτλων τῶν ἀποδιδόμενων εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν, καὶ ὁ μᾶλλον συνηθέστερον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου χρησιμοποιούμενος, εἶναι «ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου». Τινὲς ἔκλινον νὰ θεωρήσωσι τὸν τίτλον αὐτὸν ὡς ὁμολογίαν ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου ἡμῶν ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον εἶναι ὄλως ἐσφαλμένον. Ὁ Κύριος ἡμῶν οὐδέποτε ἀνεγνώρισε τὸν Ἰωσήφ ὡς πατέρα αὐτοῦ. Τοῦναντίον, πᾶς τις δύναται νὰ ἴδῃ ὅτι ὁ τίτλος οὗτος, τὸν ὁποῖον ἀποδίδει εἰς ἑαυτὸν, χρησιμοποιεῖται οὐχὶ μόνον ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐπίγειον αὐτοῦ ζωὴν, ἀλλ' ἐπίσης ἀναφορικῶς πρὸς τὴν παροῦσαν αὐτοῦ κατάστασιν καὶ δόξαν. Ἐξ ἀφορμῆς δὲ τούτου τινὲς ἔφθασαν εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον, καὶ ἰσχυρίζονται ὅτι τοῦτο δεικνύει ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν εἶναι ἤδη ἄνθρωπος ἐν οὐρανῷ — ὅτι διατηρεῖ εἰσέτι τὴν ἀνθρώπινον αὐτοῦ φύσιν. Τὸ τοιοῦτον, ὡς θὰ προσπαθῆσωμεν νὰ ἀποδείξωμεν, εἶναι καθ' ὀλοκληρίαν ἀδικαιολόγητος σκέψις, καὶ παρανόησις τοῦ τίτλου, «ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου». Σημειωτέον δ' ἐν παρόδῳ ὅτι ἡ τοιαύτη σκέψις εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ἐπίσης ἀσύμφωνος καὶ πρὸς ὄλον τὸ πνεῦμα τῆς διδασκαλίας τῶν

Γραφῶν. Ἡ διακήρυξις τῶν Γραφῶν εἶναι λίαν ἔντονος καὶ ἐμφατικὴ ἐπὶ τοῦ ὁ,τι ἡ ταπείνωσις τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἰς τὸ νὰ ἀναλάβῃ ἀνθρωπίνην, σάρκα δὲν ἔμελλε νὰ εἶναι παντοεινὴ, ἀλλ' ἀπλῶς πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ μόνον ὅπως ἐπιτελέσῃ τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ ἀνθρώπου, πληρῶνων τὴν ποιηὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ταυτοχρόνως ἀποδεικνύων οὕτω τὴν πιστότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν Πατέρα, συνεπεία τῆς ὁποίας, ἀμέσως μετὰ ταῦτα, ὁ Πατὴρ ὑπερύψωσεν αὐτὸν, οὐχὶ μόνον εἰς τὴν δόξαν τὴν ὁποίαν εἶχε μετὰ τοῦ Πατρός πρὶν γεῖνη ὁ κόσμος, ἀλλ' εἰς μᾶλλον ὑπέροχον δόξαν, ὑπεράνω ἀγγέλων ἀρχῶν καὶ δυνάμεων—εἰς αὐτὴν τὴν θείαν φύσιν καὶ ἐν τοῖς δεξιοῖς, τῇ θέσει τῆς εὐνοίας, τῆς μεγαλειότητος ἐν τοῖς ὑψηλοῖς.

Σημειώσατε ἤδη ἐπιμελῶς ὀλίγας τινας περιπτώσεις, ἐν αἷς γίνεται χρῆσις τοῦ τίτλου τούτου παρὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὡς ἑξῆς:—

« Ἀποστελεῖ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, » ἐν τῷ θερισμῷ τοῦ παρόντος αἰῶνος τοῦ εὐαγγελίου — *Ματθ. ιγ'. 41.*

« Οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου ». ἐν τῷ θερισμῷ, εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος αἰῶνος — *Ματθ. κδ'. 27, 37.*

« Ὅταν ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ » — *Ματθ. κέ'. 31.* « Ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτὸν, διὰ τὴν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρός αὐτοῦ. — *Μαρκ. ή'. 38.* »

« Ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου ἀναβαίοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον » ;. — *Ἰωάν. σί'. 62.*

« Ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ». — *Ἰωάν. γ'. 13. (*)*

Τὰ ἀνωτέρω Γραφικὰ χωρία ταυτίζουσι τὸν « Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου » πρὸς τὸν Κύριον τῆς δόξης, καὶ πρὸς τὸν ἀνθρώπον Χριστὸν Ἰησοῦν, ὅστις ἔδωκεν ἑαυτὸν, ὡς ἐπίσης

(*) Ἡ φράσις « Ὁ ἐν τῷ Οὐρανῷ » παραλείπεται ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων χειρογράφων.

πρὸς τὸν προάνθρωπον Λόγον, ὅστις κατήλθεν ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἐγένετο σὰρξ. Προδήλως δὲ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἐφρόνουν δι' ὅτιτος «ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου» ἐσήμαινε τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ, ἢ, κατὰ τὴν συνήθη ἔννοιαν καὶ ἀντίληψιν, τὸν υἱὸν ἀνθρώπου τινός, λαβόντισ τὴν ζωὴν παρ' ἀνθρωπίνου τινός πατρὸς: τοῦτο δὲ καταδεικνύεται ἐκ τοῦ περιστατικοῦ ὁπότε οὗτοι ἠρώτησαν, εἰπόντες, «Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου δι' ὃ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σύ δι' ὃ δεῖ ὑψωθῆναι τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου; Τίς ἐστίν οὗτος ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου;» (Ἰωάν. ιβ'. 34). Οἱ Ἰουδαῖοι, εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, εἶναι πασιφανὲς δι' ἐταύτισαν τὴν φράσιν, «Ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἀναμενόμενον παρ' αὐτῶν Μεσσίαν, βασίσαντες ἀναμφιβόλως τὰς ἐλπίδας αὐτῶν κατὰ μέγα μέρος ἐπὶ τῆς περιγραφῆς τοῦ Δανιήλ (ζ. 13.), ἔνθα λέγει, «Εἶδον ἐν ὁράμασι νυκτὸς καὶ ἰδοῦ, ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἦρχετο μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔφθασεν ἕως τοῦ Παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν, καὶ εἰσήγαγον αὐτὸν ἐνώπιον αὐτοῦ. Καὶ εἰς αὐτὸν ἐδόθη ἡ ἐξουσία, καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ Βασιλεία, διὰ τὰ λατρεύουσιν αὐτὸν πάντες οἱ λαοί, τὰ ἔθνη καὶ αἱ γλῶσσαι: Ἡ ἐξουσία αὐτοῦ εἶναι ἐξουσία αἰώνιος ἣτις δὲν θέλει παρέλθει, καὶ ἡ Βασιλεία αὐτοῦ ἣτις δὲν θέλει φθαρῆ». Ὁ Κύριος ἡμῶν ἐταύτισεν ἑαυτὸν πρὸς τὴν περιγραφὴν ταύτην εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν αὐτοῦ (ιδ'. 14), ἔνθα παριστᾷ ἑαυτὸν ὡς τινα «ὁμοιον Υἱὸν ἀνθρώπου, ἔχοντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ὀρέπανον ὀξύ», ὡς τὸν Θεριστὴν τοῦ θερισμοῦ τοῦ Εὐαγγελικοῦ αἰῶνος.

Οὐχ' ἦττον ὁμοως, καίτοι εἴμεθα ὑπερβέβαιοι δι' ὃ τίτος οὗτος ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἀναφέρεται εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ, καίτοι αἱ μαρτυρίαι καὶ ἀποδείξεις παρίστανται λίαν πειστικαὶ δι' ὃ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἣν ἀνέλαβε πρὸς εἰδικὸν σκοπὸν, ἐθνσιόσθη διαπαντὸς, καὶ δι' ὃ Κύριος ἤδη εἶναι πνεῦμα ζωοποιοῦν, πνευματικὴ ὑπόστασις τῆς ὑψίστης τάξεως (Ἐβρ. β'. 9, 16, Α. Πέτρ. γ'. 18, Ἰωάν. σι. 51, Φιλίπ. β' 9), ἐντούτοις ἐγείρεται τὸ ζήτημα, διατὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐξέλεξε τοιοῦτον ὄνομα, τοιοῦτον τίτον; Δὲν ἔχομεν ἐκ τούτου λόγους

νὰ ὑποθέσωμεν διὰ τὸν δέον νὰ ὑπάρχη εἰδική τις αἰτία πρὸς τοῦτο, διότι ἄλλως ὁ τοιοῦτος εἰδικὸς τίτλος δὲν ἤθελε χρησιμοποιοθῆ παρ' αὐτοῦ, καὶ ἀφοῦ μάλιστα ἕκαστος τῶν τίτλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἔχει εἰδικήν τινα σημασίαν, δταν δεόντως ἐννοηθῆ;

Καὶ ὄντως, σπουδαιότατος λόγος ὑφίσταται διὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ χρῆσιν τοῦ τοιούτου τίτλου εἶναι τίτλος ὑψίστης τιμῆς, διότι εἶναι αἰώνιον ἐνθύμημα τῆς μεγάλης αὐτοῦ Νίκης — τῆς πιστῆς καὶ ταπεινόφρονος αὐτοῦ ὑπομονῆς καὶ ὑποταγῆς εἰς πάσας τὰς διατάξεις τοῦ Οὐρανίου Πατρός, ὑπαταγῆς μέχρι θανάτου, θανάτου σταυρικοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξησφάλισε τὸν τίτλον αὐτὸν δι' ὄλην τὴν παροῦσαν καὶ μέλλουσαν αὐτοῦ τιμὴν καὶ δόξαν, μεγαλοπρέπειαν καὶ ἰσχύν, καὶ τὴν θείαν φύσιν. Διὰ τοῦ τίτλου τούτου «ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου», ἄγγελοι τε καὶ ἄνθρωποι ἀναφέρονται εὐθὺ ἐπὶ τὴν ἐκ μέρους τοῦ Μονογενοῦς τοῦ Πατρός μεγάλην ἐκδήλωσιν ταπεινώσεως, καὶ τὴν συναφῆ αὐτῇ ἀρχὴν τῆς θείας διακυβερνήσεως ὅτι ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. Τοιοῦτοιτρόπως, ὄθεν, πάντοτε, δσάκις γίνεται χρῆσις τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τοῦτο ὀμιλεῖ τόμους ὀλοκλήρους πολυτίμου διδασκαλίας εἰς πάντας τοὺς διδασκίτους παρὰ Θεοῦ, καὶ ἐπιθυμοῦντας νὰ τιμῶσι καὶ δοξάζωσιν αὐτὸν καὶ πράττωσι τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ.

Ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐννοίαν, καθ' ἣν ὁ Κύριος ἡμῶν ἐγένετο «ἐκ σπέρματος Δαβίδ», καὶ ἐκ «σπέρματος Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ», ἦν ἐπίσης καὶ ἐκ σπέρματος Ἀδάμ, μέσῳ τῆς προμήτορος Εὕας — πλήν, ὡς εἶδομεν, ἄμωμος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν». «Τὸ σπέρμα τῆς γυναικὸς» ἀναφέρεται ὡς ὃν ὁ ἀντίπαλος τοῦ σπέρματος τοῦ ὄφρατος ἐν τούτοις ὄμως οὐδεμία ὑπάρχει νύξις ὅτι ἡ Εὕα ἤθελεν ἔχει οἰονδήποτε σπέρμα, κεχωρισμένως ἀπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς, τοῦ Ἀδάμ. Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ἐννοίαν, καθ' ἣν εἶναι πρέπον νὰ φρονῶμεν καὶ λαλῶμεν περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ὡς τοῦ σπέρματος Δαβίδ, εἶναι ἐξίσου πρέπον νὰ φρονῶμεν περὶ αὐτοῦ ὡς τοῦ σπέρματος Ἀδάμ, μέσῳ τῆς Εὕας καὶ αὐτῆ, πιστεύομεν εἶναι ἡ ἐννοία ἡ σκέψις, ἣτις

κεῖται ὀπισθεν τοῦ τίτλου, — «Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου».

Ὁ Ἀδάμ, ὡς κεφαλὴ τοῦ γένους ἡμῶν, καὶ ὁ ὠρισμένος ζωοδότης αὐτοῦ, ἀπέτυχε νὰ χορηγήσῃ εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ διαρκῆ ζωὴν, ἐξ αἰτίας τῆς παρακοῆς αὐτοῦ. Ἡ θεία ὁμῶς ὑπόσχεσις, οὐχ' ἦτιον, ἀπέβλεπεν εἰς περαιτέρω μέλλον, εἰς τὸν χρόνον καθ' ὃν ὁ Μεσσίας, ταυτίζων ἑαυτὸν πρὸς τὸ γένος τοῦ Ἀδάμ, ἤθελεν ἀπολυτρώσει τὸν Ἀδάμ καὶ πάντας τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ. Ὁ Ἀδάμ ἦν ὁ κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωπος, καθ' ὅτι αὐτὸς ἦν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰς αὐτὸν ἐχορηγήθη τὸ δικαίωμα τῆς ἐπικυριαρχίας τῆς γῆς. Σημειώσατε, ἐν σχέσει πρὸς τοῦτο, τὴν προφητικὴν ὑπόμνησιν περὶ Ἀδάμ. «Τι εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὥστε νὰ ἐνθυμῆσαι αὐτὸν, ἢ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ ἐπισκέπτησαι αὐτὸν; Σὺ δὲ ἔκαμες αὐτὸν ὀλίγον τι κατώτερον τῶν ἀγγέλων, καὶ μὲ δόξαν καὶ τιμὴν ἐστεφάνωσας αὐτὸν. Κατέστησας αὐτὸν Κύριον ἐπὶ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν σου, πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. Πάντα τὰ πρόβατα καὶ τοὺς βόας, ἔτι δὲ καὶ τὰ ζῶα τοῦ ἀγροῦ: Τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, πάντα τα διαπορευόμενα τὰς ὁδοὺς τῶν θαλασσῶν». — Ψαλμ. ἡ'. 4—8.

Τὸ ἐπίγειον αὐτὸ δικαίωμα, τὸ τοιοῦτον βασιλικὸν ἀξίωμα, ἡ κυριαρχία τῆς γῆς, ἀνετράπη καὶ ἀπωλέσθη, διὰ τῆς πτώσεως, οὐχ' ἦτιον ὁμῶς ἀπετέλει μέρος τοῦ ὅλου, τὸ ὁποῖον ἀπελυτρώθη διὰ τῆς μεγάλης περὶ ἁμαρτίας προσφορᾶς. Εἶναι δὲ, προφητικῶς, γεγραμμένον περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, «Εἰς Σὲ, ὦ πύργε τοῦ ποιμνίου, θέλει ἐλθεῖ ἡ πρώτη ἐξουσία» (Μιχαίας δ'. 8.) Τοιοῦτοιτρόπως, λοιπόν, βλέπομεν ὅτι ἡ ἐλπίς τοῦ κόσμου, ὑπὸ τὴν θείαν διάταξιν, ἐβαοίζετο εἰς τὴν ἔλευσιν μεγάλου τινὸς υἱοῦ καὶ κληρονόμου τοῦ Ἀδάμ, μεγάλου υἱοῦ τοῦ Ἀβραάμ, μεγάλου υἱοῦ τοῦ Δαβίδ, μεγάλου υἱοῦ τῆς Μαρίας. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνεπάγεται ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ υἱοῦ τούτου ἤθελε προέλθει εἴτε ἐκ τοῦ Ἀδάμ, ἢ τοῦ Ἀβραάμ, ἢ τοῦ Δαβίδ, ἢ καὶ ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας. Ὡς παρετηρήσαμεν ἤδη, υἱὸς τις κατὰ νόμον υἱοθετηθεὶς ὡς τοιοῦτος, ἢ αἱ γαμβροὶς, κατὰ τὴν

θείαν διάταξιν λογίζεται ὡς ἀποτελῶν μέλος τῆς οἰκογενείας, καὶ δυνάμενος νὰ ἐξαγοράσῃ καὶ λάβῃ ὀπίσω ἀπολεσθεῖσαν τινὰ περιουσίαν. Εἰς δὲ τὴν περίπτωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἶδομεν καθαρῶς ὅτι ἡ ζωὴ αὐτοῦ δὲν προῆλθεν ἐκ γῆινων γονέων, ἀλλ' ἀπλῶς ὁ φυσικὸς αὐτοῦ ὄργανισμὸς καὶ μόνον, — ἡ δὲ ζωὴ αὐτοῦ ἐξῆλθε καὶ ἦλθεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ἀρχικῶς ἦτο γνωστὸς ὡς ὁ **Λόγος**.

Ὅσῳ δὲ μᾶλλον ἐξετάζομεν τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπὶ τοσοῦτον καταφανέστερα παρίστανται πάντα τὰ προεκτεθέντα. Πᾶς δὲ Ἑλλήν ἀναγνώστης τοῦ ἱεροῦ ἀρχετύπου δύναται εὐχερῶς νὰ βεβαιωθῇ περὶ τοῦ γεγονότος, καθ' ὃ, εἰς ὄλας τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ Κύριος ἡμῶν ποιεῖται χρῆσιν τοῦ ὄρου, «ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου», ἐκφέρει αὐτὸν μετ' ἰδιαζούσης τινὸς ἐμφάσεως, ἣτις προσπίπτει ἐπὶ τῶν δύο ἄρθρων τῆς φράσεως. **Ο** καὶ **τοῦ**, «**Ὁ Υἱὸς τοῦ** ἀνθρώπου». Τὸ δικαίωμα δὲ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐπὶ τοῦ τοιούτου τίτλου εἶναι ἀδιαφιλονείκητον. Ὡς δὲ ὁ Ἀδάμ μόνος ἦτο τέλειος, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ ἐξεφυλίσθησαν, ἐξαιρέσει τοῦ μόνου τούτου Υἱοῦ, ὅστις προσεκολλήθη εἰς τὸ γένος τοῦ Ἀδάμ, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς **Λυτρωτῆς** πάντων τῶν ἀπολεσθέντων προσόντων καὶ κτήσεων αὐτοῦ, τοιουτοτρόπως, ὅποτε ἐνήργει τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ γένους, καὶ ἀφοῦ ἀπελύτρωσεν αὐτὸ ἀπὸ τῆς ἀρᾶς ἢ τῆς εἰς θάνατον καταδίκης, ὁ τίτλος τοῦ νὰ εἶναι **Ὁ υἱὸς τοῦ** ἀνθρώπου περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ νομίμως καὶ ἀναμφισβητήτως.

Καὶ οὐχὶ μόνον ὁ τίτλος οὗτος ἀνήκει δεόντως εἰς αὐτὸν κατὰ τὸν χρόνον καθ' ὃν προσέφερε τὸ μέγα «ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων», ἀλλ' ἀνήκεν ἐπίσης ἀρμοδίως εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ παρόντος αἰῶνος τοῦ **Εὐαγγελίου**, ὅποτε ἡ ἐκλογή τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ διὰ τὸ μέγα πρόγραμμα τῆς ἀποκαταστάσεως διατελεῖ ἐν προόδῳ. Ἀσυγκρίτως δὲ περισσότερον θέλει ἀνήκει ὁ τίτλος οὗτος εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Χιλιετοῦς αὐτοῦ Βασιλείας, ὅποτε ὡς **Ὁ** (ἤδη ὑπερυψωμένος καὶ μετελλαγμένος) **Υἱὸς τοῦ** ἀνθρώπου (Ἀδάμ) θέλει ἐπιδιώξει τὸ ἔργον τῆς ἀποκαταστάσεως, «τὴν ἀπολύτρωσιν [ἀπελευθέρωσιν] τῆς περιποιήσεως», τῆς

ἀποκτηθείσης ἰδιοκτησίας αὐτοῦ. — Ἐφ. α'. 14. Ρούθ. δ'. 1—10.

«Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΙΗΣΟΥΣ», ΩΣ ΚΡΙΝΕ-
ΤΑΙ ΠΑΡ' ΑΠΙΣΤΩΝ

Καὶ οὐχὶ μόνον οἱ ἀφωσιωμένοι ὀπαδοὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνεγνώρισαν τὴν σοφίαν καὶ χάριν αὐτοῦ, καὶ διεΐδον διὰ τὴν «πεπληρωμένος μὲ ὄλον τὸ πλήρωμα τοῦ Θεοῦ», ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἀνεγνώρισαν αὐτὸν ὡς ἀσυγκρίτως υπερεχοντα τῶν κοινῶν θνητῶν τοῦ γένους ἡμῶν, ὡς ἀναγινώσκομεν, «Καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ». (Λουκ. δ'. 22). Ἄλλοι δὲ ἔλεγον, «Οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος ὡς οὗτος λαλεῖ ὁ ἄνθρωπος». (Ἰωάν. ζ'. 46). Καὶ αὐτὸς ὁ Πιλάτος, ἀπεχθανόμενος τὸ νὰ κατασιρέψη τὴν ζωὴν τοῦ εὐγενεσιάτου τῶν Ἰουδαίων ἐξ ὅσων ποτὲ εἶδε, προσεπάθησεν, ὡς τὸ ἔσχατον αὐτοῦ καταφύγιον, νὰ κατευνάσῃ τὴν κακεντρέχειαν τοῦ δῆλου, γνωρίζων διὰ εἶχον παροτρυνθῆ εἰς τοῦτο ὑπὸ τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οἵτινες ἐφθόνον καὶ ἐζηλοτύπουν διὰ τὴν δημοτικότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ὁ Πιλάτος, τέλος, ἔφερεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν ὅπως σταθῆ κατὰ πρόσωπον τῶν κατηγορῶν αὐτοῦ, προδήλως φρονῶν διὰ τὸ ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς εὐγενοῦς αὐτοῦ μορφῆς ἠθέλε μετατρέψῃ τὸ μῖσος καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐχτροπάθειάν των. Φέρων δὲ αὐτὸν ἐνώπιόν των ὁ Πιλάτος, ἀνεφώνησεν, — «Ἴδου ὁ Ἄνθρωπος». — Ὡς νὰ ἠθέλε νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτοὺς, Ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ζητεῖτε παρ' ἐμοῦ νὰ σταυρώσω δὲν εἶναι μόνον Ὁ Ἰουδαῖος, ὁ ὑπὲρ πάντας τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλ' ὁ Ἄνθρωπος, ὁ ὑπὲρ πάντας τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους τοιοῦτος. Ἦτο δὲ περὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου ἡμῶν ὅτι ὁ Ἰωάννης διακηρύττει λέγων, «Ὁ Λόγος ἐγένετο σὰρξ καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρός — πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας». — Ἰωάν. α'. 14, ιθ'. 5.

Ἐν σχέσει δὲ πρὸς ταῦτα ἅς ἐνθυμηθῶμεν τὸ συχνάκις

ἀναφερόμενον ἐγκώμιον περὶ «τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου», καὶ τῶν διδασκαλιῶν αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ Ρουσσώ, τοῦ διασήμου Γάλλου φιλοσόφου, τὸ ἔχον τὸ ἑξῆς : —

«Πόσον μικρὰ παρίστανται τὰ βιβλία τῶν φιλοσόφων, μεθ' ὅλης αὐτῶν τῆς πομπῆς, παραβαλλόμενα πρὸς τὰ Εὐαγγέλια ! Εἶναι ποτε δυνατὸν συγράμματα τοσοῦτον ὑψηλὰ σοῦαμα καὶ ἀπλᾶ νὰ εἶναι ἔργα ἀνθρώπων ; Εἶναι ποτε δυνατὸν ἵνα Ἐκεῖνος, τὸν βίον τοῦ ὁποίου ἐξιστοροῦσι ταῦτα, νὰ μὴ εἶναι οὐδὲν πλέον εἰμὴ ἀπλοῦς ἄνθρωπος ; Ἐνυπάρχει εἰς τὸν χαρακτηῆρα αὐτοῦ τί τὸ προδίδον ἄνθρωπον θεομανῆ, ἢ φιλόδοξον φατριασὴν ; Ὅποια γλυκύτης, ὅποια ἀγνότης ἡθῶν, ὅποια συγκινητικὴ χάρις ἐν ταῖς διδασκαλίαις αὐτοῦ ! Ὅποῖον ὕψος εἰς τὰ ἀξιώματα αὐτοῦ ! Ὅποῖον βάθος σοφίας ἐν τοῖς λόγοις Του ! Ὅποια ἐτοιμότης πνεύματος, ὅποια λεπτότης καὶ ἀκρίβεια ἐν ταῖς ἀποκρίσεσίν Του ! Καὶ ὅποια ἐπὶ τῶν παθῶν αὐτοῦ ἡγεμονία ! Ποῦ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνοι, ποῦ εἶναι ὁ σοφός, ὅστις γνωρίζει τῶς νὰ δρᾷ, πῶς νὰ πάσχη, πῶς νὰ ἀποθάνῃ ἄνευ ἀδυναμιῶν, ἄνευ ἐπιδείξεων. Φίλοι μου, δὲν ἐπινοοῦσιν οὕτως οἱ ἄνθρωποι καὶ αὐτὰ τὰ γεγονότα τοῦ Σωκράτους, περὶ ὧν οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, δὲν εἶναι τόσον καλῶς ἀποδεδειγμένα ὡς τὰ περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οὐδέποτε οἱ Ἰουδαῖοι ἐκεῖνοι ἠδύναντο νὰ χαράξωσι καὶ διατυπώσωσι τὸ τοιοῦτον ὕψος ἢ νόημα τῆς ἡθικῆς ταύτης. Τὸ Εὐαγγέλιον δὲ κέκτηται χαρακτηριστικὰ φιλαληθείας τόσον ἔξοχα, τόσον ἐκπληκτικά, τόσον παντελῶς ἀμίμητα, ὥστε οἱ ἐπινοηταὶ αὐτῶν ἤθελον εἶσθαι μᾶλλον ἀξιοθαύμαστοι Ἐκεῖνου, τὸν ὁποῖον ἐξιστοροῦσιν».

Τὸ ἐπόμενον ἐγκώμιον ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου ἀποδίδεται εἰς τὸν, περιώνυμον Ναπολέοντα Βονοπάρτην : —

« Ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ αὐτὸς ἀείποτε ὁ ἴδιος — μεγαλοπρεπῆς καὶ ἀπλοῦς, ἀπείρως ἀνστηρὸς, καὶ ἀπείρως μελίχιος καὶ προσηνής. Δι ὅλου αὐτοῦ τοῦ βίου, ὃν διῆλθεν ὑπὸ τὴν δημοσίαν ἐπιβλεψιν, οὐδέποτε παρέσχεν εὐκαιρίαν νὰ εὕρωσιν εἰς αὐτὸν σφάλμα ἢ μομφήν. Ἡ σύνεσις τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ ἀποσπᾷ τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν διὰ τοῦ ἐνιαίου τῆς δυνάμεως καὶ ἠπιότητος αὐτῆς. Ὅμοιότροπος εἰς τὴν ὁμίλιαν καὶ τὴν πρᾶξιν, εἶναι πάντοτε πεφωτισμένος, συνεπῆς καὶ γαλήνιος. Τὸ ὕψος καὶ μεγαλεῖον λέγεται διὲν εἶναι προσόντα τῆς θεότητος ; ὅποιον ὄνομα, λοιπόν, θὰ ἀποδώσωμεν εἰς Αὐτὸν, εἰς τὸν χαρακτηῆρα τοῦ ὁποίου συγκενεροῦται πᾶν στοιχεῖον τοῦ ὕψους καὶ μεγαλείου ; »

« Γνωρίζω τοὺς ἀνθρώπους, καὶ σᾶς λέγω διὲν ὁ Ἰησοῦς δὲν ἦτο ἄνθρωπος. Πᾶν τὸ ἐν αὐτῷ μὲ ἐκπλήττει. Ἡ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ οἰασθήποτε ἄλλης ὑπάρξεως ἐν τῷ κόσμῳ συμπαραβολὴ εἶναι ἀδύνατος. Αὐτὸς ἀληθῶς εἶναι ὅλως ἰδιαιτέρα ὑπαρξὶς καθ' ἑαυτὸν.

Αἱ ιδέαι καὶ τὰ αἰσθηματά του, αἱ ἀλήθειαι τὰς ὁποίας ἐξαγγέλλει,

τρόπος τοῦ βουλευέσθαι καὶ διασκέπτεσθαι, πάντα κεῖνται πέραν τῆς ἀνθρώπινης καὶ φυσικῆς τάξεως τῶν πραγμάτων. Ἡ γέννησις αὐτοῦ, καὶ ἡ ἱστορία τοῦ βίου του, ἡ ἐμβριότητα τῆς δασκαλίας αὐτοῦ, ἥτις ἀνατρέπει πᾶσαν δυσκολίαν, καὶ εἶναι ἡ τελειότης λύσις πάσης δυσκολίας, τὸ Εὐαγγέλιόν του, ἡ μοναδικότης τῆς μυστηριώδους ταύτης ὑπάρξεως, καὶ ἡ ἐμφάνισις αὐτοῦ, ἡ αὐτοκρατορία αὐτοῦ, ἡ πρόοδος αὐτοῦ δι' ὅλων τῶν αἰώνων καὶ δι' ὅλων τῶν βασιλειῶν, πάντα ταῦτα εἶναι δι' ἐμὲ ἔκτακτα φαινόμενα, ἀκαταμέτρητον μυστήριον. — Οὐδὲν βλέπω ἐνταῦθα τὸ ἀνῆκον εἰς ἄνθρωπον. Ὅσον δῆποτε καὶ ἂν δύναμαι νὰ πλησιάσω, ὅσον δῆποτε ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ ἂν ἐξετάζω, τὰ πάντα μένουσιν ὑπεράνω πάσης παραβολῆς καὶ συγκρίσεως—μεγάλα μετὰ μεγαλείου τὸ ὁποῖον μὲ καταπνίγει. Εἰς μάτην σκέπτομαι καὶ ἐξετάζω—τὸ πᾶν παραμένει ἀνεξήγητον. Σᾶς παρακαλῶ νὰ ὑποδείξητε μίαν ἄλλην ζωὴν, ὡς τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ.»

Ὅντως, ἡ ἀλήθεια εἶναι παραδοξοτέρα τῶν μύθων, καὶ ὁ τέλειος ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, χρισθεὶς διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Ὑψίστου, ἦν τόσον διάφορος τοῦ ἀτελοῦς γένους, πρὸς τὸ ὁποῖον συνεταυτίσθη διὰ τὴν ἀπολύτρωσίν του, ὥστε ὁ κόσμος εἶναι βεβαίως συγγνωστός ὁπότεν συζητῆ ἂν δὲν ἦτο πλεον τι ἢ ἄνθρωπος. Καὶ ἀναμφιβόλως ἦτο πλεον, πολὺ πλεον τοῦ ἀπλοῦ ἀνθρώπου, πολὺ πλεον ἐνδὸς ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου: ἦτο κεχωρισμένος τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ, ὡς τέλειος ἄνθρωπος, ἦτο ἀκριβῆς εἰκὼν καὶ ὁμοίωμα τοῦ ἀοράτου Θεοῦ.

«ΔΕΝ ΕΙΧΕΝ ΩΡΑΙΟΤΗΤΑ ΩΣΤΕ ΝΑ ΕΠΙΘΥΜΩΜΕΝ ΑΥΤΟΝ».

«Διότι ἀνέβη ἐνώπιον αὐτοῦ ὡς τρυφερὸν φυτόν, καὶ ὡς ρίζα ἀπὸ ξηρᾶς γῆς. Δὲν ἔχει εἶδος οὐδὲ κάλλος, ὁπότεν δὲ βλέπωμεν αὐτὸν δὲν ὑπάρχει ἡ ὄψις τὴν ὁποίαν ἠθέλομεν ἐπιθυμήσει ἐν αὐτῷ. Εἶναι καταπεφρονημένος καὶ ἀπερριμμένος ὑπὸ ἀνθρώπων ἄνθρωπος θλίψεων καὶ δόκιμος ἀσθενείας, καὶ ἀπεστρέψαμεν, οἰονεὶ, ἀπ' αὐτοῦ τὸ πρόσωπον». — Ἡσα. νγ'. 2, 3. Κατὰ τὰς μεταφράσεις Young καὶ Lesser .

Τινὲς ἀπεφάνθησαν ὅτι τὰ ἀνωτέρω Γραφικὰ ἐδάφια ὑποδηλοῦσιν ὅτι ἡ προσωπικὴ ὄψις, ἡ τὸ παρουσιαστικὸν, τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἦν ὑποδεεστέρα τῆς τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, καὶ συνεπῶς ἐθεώρησαν τοῦτο ὡς ἀπόδειξιν ὅτι δὲν ἦτο κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, ἀλλ' ἦν καὶ αὐτὸς κοι-

νωνὸς ἁμαρτίας, καὶ ὑποκείμενος εἰς τὴν ποινὴν καὶ ταπεινωσιν αὐτῆς. Ἡμεῖς, ἐντούτοις, διαψωνοῦμεν πρὸς τὴν τοιαύτην ἰδέαν, ὡς ἐναντίαν πρὸς ὅλον τὸ πνεῦμα τῆς μαρτυρίας τῶν Γραφῶν, καὶ κλίνομεν τὸναντίον νὰ προσαρμόσωμεν τὰ ὡς ἀνωτέρω λεγόμενα πρὸς τὴν ὁμόφωνον μαρτυρίαν τῆς Γραφῆς ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ἐὰν τοῦτο δύναται νὰ γείνη ἄνευ παραβιάσεως τῶν στοιχειωδῶν ἀρχῶν τῆς ἐρμηνευτικῆς, φρονοῦμεν δὲ ὅτι δύναται νὰ γείνη καὶ ἀποδειχθῆ.

Ἐπάρχουσι διάφοροι τύποι, ἐξοχότητος εὐπρεπείας, ὠραιότητος καὶ κάλλους — ἐκπληκτικῶς δὲ διάφοροι εἶναι αἱ ἰδέαι διαφόρων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἰδίων πάλιν ἀνθρώπων ὑπὸ διαφόρους περιστάσεις τὸ ἰδεῶδες τοῦ κάλλους τὸ ὁποῖον ἱκανοποιεῖ τοὺς βαρβάρους εἶναι ὅλως ἀπεχθές εἰς τοὺς μᾶλλον πεπολιτισμένους λαούς. Ὁ Ἰνδὸς πολεμιστῆς, ὁ βαφόμενος μὲ κόκκινα καὶ κίτρινα χρώματα, ὁ περικοσμῶν ἑαυτὸν μὲ χάνορας καὶ χρωματιστὰ πτερά, καὶ φέρων αἰμοβαφῆ δερματίνην ζώνην, εἶναι τὸ ποθητὸν ἰδανικὸν τῆς σκέψεως ἀγρίων τινῶν φυλῶν. Ὁ πυγμαχός, γυμνὸς ἐπὶ τῆς παλαίστρας καὶ ἔτοιμος διὰ τὴν μάχην, εἶναι ὁ ἰδεῶδης ἀνδρικός τύπος διὰ πολλούς. Δι' ἄλλους πάλιν ὁ πλουσίως ἐνδεδυμένος ταυρομάχος εἶναι τὸ ἔξοχον ἰδεῶδες τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως, ὅστις ἐφελκύνει τὸν θαυμασμόν, τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰς ἐπευφημίας τοῦ ὄχλου. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ ἀντίληψις τοῦ ἰδεωδῶς ὠραίου ποικίλει ἀναλόγως τῶν χρόνων, τῶν περιστάσεων καὶ τῶν συνθηκῶν τοῦ βίου ἐκάστου λαοῦ. Καὶ ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω Γραφικὰ χωρία πραγματεύονται περὶ τοῦ Κύριου ἡμῶν Ἰησοῦ κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἔλευσιν, δεόν νὰ ἐννοηθῶσιν ὡς σημαίνοντα ὅτι οὗτος δὲν ἀνταπεκρίθη εἰς τὸ Ἰουδαϊκὸν ἰδεῶδες. Τοῦτο δὲ εἶναι λίαν καταφανές, ἀφοῦ ἐκεῖνος περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Πιλᾶτος ἀνέκραξεν, «Ἴδού ὁ Ἄνθρωπος», ἣν ὁ αὐτὸς ἀκριβῶς περὶ τοῦ ὁποίου οἱ Ἰουδαῖοι ἐκραύγαζον λίαν μεγαλοφώνως, «Σταύρωσον, Σταύρωσον αὐτὸν! Δὲν ἔχομεν Βασιλέα εἰμὴ Καίσαρα»!

Δέον νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι κατὰ τὸν χρόνον τῆς πρώτης

τοῦ Κυρίου ἡμῶν παρουσίας τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος ἦν ὑποτε-
 λές εἰς τὸν Ρωμαϊκὸν ζυγόν, καὶ οὐ διετέλει «καταπατού-
 μενον ὑπὸ τῶν ἔθνῶν» ἐπὶ πλεον τῶν ἑξακοσίων ἐτῶν.
 Δέον δ' ἐπίσης νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὰς ἐλπίδας τοῦ Ἰσραήλ.
 αἵτινες ἀνεπτύχθησαν ἐν αὐτοῖς ἐκ τῶν θείων ἐπαγγελιῶν
 πρὸς τὸν Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ τὸν Ἰακώβ, καὶ ἐπαναληφθεί-
 σασ εἰς αὐτοὺς διὰ πάντων τῶν προφητῶν ἐπὶ τῷ τέλει οὐ,
 εἰς τὸν παρὰ Θεοῦ ὠρισμένον καιρὸν, ἤθελεν ἀποστείλει ὁ Θεὸς
 αὐτοῖς τὸν Κεχρισμένον αὐτοῦ, μεγαλείτερον νομοθέτην παρὰ
 τὸν Μωϋσῆν, μεγαλείτερον βασιλέα παρὰ τὸν Δαβίδ ἢ Σολο-
 μῶντα. Ὀφείλομεν δ' ἐπίσης νὰ μὴ παρίδωμεν οὐ κατὰ τὸν
 χρόνον ἀκριβῶς ἐκεῖνον ὁ Ἰσραήλ ἀνέμενε τὸν Μεσσίαν συμ-
 φώνως πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀντίληψιν, ὡς καὶ ἀναγράφε-
 ται μάλιστα, οὐ πάντες προσεδώκων τότε τὴν ἐμφάνισιν αὐ-
 τοῦ. Ἀλλ' ὁπόταν ὁ Ἰησοῦς ἀνηγγέλθη εἰς αὐτοὺς οὐ ἦτο
 ὁ Μεσσίας, ἡ παρουσία αὐτοῦ ἦν τόσον διάφορος ἀπὸ πᾶν
 ὅ,τι οὗτοι ἀνέμενον νὰ ἴδωσιν, ὥστε αἱ ὑπερήφανοι αὐτῶν
 καρδίαι ἠσθάνθησαν ἐντροπὴν δι' αὐτὸν, καὶ οἶονεὶ ἀπέστρε-
 ψαν τὸ πρόσωπον ἀπ' αὐτοῦ, — ἔστρεψαν εἰς αὐτὸν τὰ νῶ-
 τα — ἰδίως οἱ ἡγέται καὶ προύχοντες τοῦ ἔθνους ἐκεῖνου,
 τῶν ὁποίων τὴν ἡγεσίαν ὁ κοινὸς λαὸς ἠκολούθει. — Λουκ.
 λ. 15.

Οὗτοι ἀνέμενον μέγαν στρατηγόν, μέγαν βασιλέα καὶ μέ-
 γαν νομοθέτην ἐνταυτῷ, πλήρη μεγαλοπρεπείας, ὑπεροφίας
 καὶ φιλοδοξίας, πλήρη ὑπερηφανείας, ἰδιογνωμοσύνης, ἀλα-
 ζῶνα καὶ δεσποτικόν, λόγῳ τε καὶ ἔργῳ. Τοῦτο ἦν τὸ ἰδανι-
 κὸν αὐτῶν, περὶ τοῦ ὁποῖα ἤθελον εἶσθαι τὰ ἀναγκαῖα πρὸς
 σόντα τοῦ Βασιλέως, οὓς ἤθελε κατακτῆσει τὸν κόσμον, καὶ
 καταστήσει τὸν Ἰσραήλ τὸ πρωτεῦον ἔθνος. Οὗτοι ἔβλεπον τὴν
 ὑπερηφάνειαν, τὴν προπέτειαν καὶ τὸ ἀγέρωχον τοῦ Ἡρώ-
 δου, τοῦ διορισθέντος ὡς βασιλέως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ρωμαί-
 ου Ἀυτοκράτορος, ἔβλεπον τὴν στάσιν τῶν Ρωμαίων στρα-
 τηγῶν, διοικητῶν, ἑκατοντάρχων, κλπ., ἐφανιάζοντο ὅθεν
 οὐ ὁ Ρωμαῖος Ἀυτοκράτωρ θὰ ἦτο ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ
 ὑπέριετος καθ' ὅλα τὰ διάφορα ταῦτα χαρακτηριστικὰ, δυ-
 νάμει τῶν ὁποίων ἦν ἄξιος νὰ δεσπόζη ἐφ' ὅλης τῆς αὐτοῦ

κρατορίας: σχηματίζοντες δ' ἐξ ὄλων τούτων ἰδέαν, οὔτοι ἀνέμενον ὅτι ὁ Μεσσίας ἤθελεν εἶσθαι κάτοχος ὄλων αὐτῶν τῶν ἰδιοτήτων, εἰς ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ὑπέρτερον βαθμὸν, ὡς ἐκπροσωπῶν τὴν ἀπείρως μεγαλειτέραν μεγαλοπρέπειαν, τιμὴν καὶ δόξαν τῆς Οὐρανίου Αὐλῆς, καὶ τὴν ἐπὶ γῆς μετενεχθησομένην ἐξουσίαν αὐτῆς καὶ δύναμιν.

Οὐδὲν, λοιπὸν, τὸ παράδοξον ἂν οὔτοε, τρέφοντες τοιαύτας προσδοκίας, ἦσαν ὄλως ἀνέτοιμοι ν' ἀποδεχθῶσι τὸν πρᾶον καὶ ταπεινὸν Ναζωραῖον, ὅστις εὐπροσδέκτως ἀνεσιτρέφειο μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν, καὶ τὸ μόνον ὄπλον τοῦ ὁποίου διὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ κόσμου ἦν «τὸ ξίφος τοῦ στόματος αὐτοῦ». Οὐδόλως παράδοξον ὅτι ὅταν οὔτος ἐκηρύχθη ὡς ἡ ἐλπίς τοῦ Ἰσραήλ, ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ὁ Μεσσίας, οὔτοι ἔστρεψαν εἰς αὐτὸν νῶτα. Οὐδόλως ἐπίσης θαναμαστὸν ἂν, ἐμφορούμενοι ἐπὶ μακρὸν ὑπὸ τοιούτων ψευδῶν ἐλπίδων, διεψεύσθησαν ταύτας, καὶ ἀπεγοητεύθησαν οἰκτρῶς. Οὐδόλως παράξενον ὅτι ἠσχύνοντο ν' ἀναγνωρίσωσι τὸν Ἰησοῦν «Βασίλεα τῶν Ἰουδαίων», καὶ ἔλεγον ὅτι, τὸ κάλλος αὐτοῦ ἢ τιμὴ καὶ ἢ μεγαλοπρέπεια δὲν εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἡμεῖς ἐπιθυμοῦμεν: οὔτος δὲν εἶναι ὁ ἰδεώδης στρατιώτης, πολιτικός καὶ βασιλεὺς, ὁ ἀρμόζων εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἢ ὁ παρέχων ἐχέγγυα ὡς μέλλων νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ἀπὸ πολλοῦ τρεφομένης ἐλπίδας τοῦ ἔθνους. Ὡς ὁμοία τις ἄλλη τάξις ἀνθρώπων τῆς σήμερον, οἵτινες προσμένουσι τὴν δευτέραν ἔλευσιν τοῦ Μεσσίου, καὶ οὔτοι ἐλάμβανον ὡς δεδομένον, ὡς γεγονός, ὅτι αἱ προσδοκίαι αὐτῶν αἰβασιζόμεναι ἐπὶ τῶν παραδόσεων τῶν πατέρων ἦσαν ὀρθαί, καὶ συνεπῶς ἠμέλησαν ὅπως ἐρευνήσωσι τὰς Γραφὰς μετ' εἰλικρινείας καὶ ἐνδιαφέροντος, αἵτινες ἤθελον κάμει αὐτοὺς «ωφοῦς πρὸς σωτηρίαν».

Ὅτι τοιαύτη ἦτο ἢ μὴ ἐπιθυμητὴ εἰς αὐτοὺς ὄψις ἢ εἶδος, καὶ τοιαύτη ἢ ἔλλειψις τῆς τιμῆς (ὠραιότητος), τὰ ὁποῖα οὔτοι ἐζήτουν, ὡς ὁ προφήτης ἀναφέρει, παρίσταται πασιφανές. Ἦθελεν εἶσθαι ἀσυνεπὲς δὲ τὸ νὰ μεταφράζωμεν καὶ ἐξηγῶμεν τὴν προφητείαν ἀσυμφώνως πρὸς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα παραδεχόμεθα ὡς ἐκ

πλήρῳσιν αὐτῆς, ὡς ἐπίσης οὐχὶ ἐν λογικῇ ἁρμονίᾳ πρὸς τὰς κατ' ἐπανάληψιν διακηρύξεις τῶν Γραφῶν, περὶ τῆς ἀγνό- τητος καὶ καθυπόκειτος αὐτοῦ ὡς Ἄμνου τοῦ Θεοῦ, ὅστις αἶρει τὴν ἁμορτίαν τοῦ κόσμου, καὶ ὅστις ἦν ὁσιος, ἄκακος ἁμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν.

«ΤΟΣΟΝ ΗΤΟ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΑΥΤΟΥ ΑΔΟΞΟΝ»

Καὶ ἐνταῦθα πάλιν ἐσφαλμένη μεταφρασις τοῦ χωρίου παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς μόρφωσιν πεπλανημένων φρονημά- των περὶ τοῦ εἶδους ἢ τῆς ὄψεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Καὶ ἐντούτοις καὶ οἱ μᾶλλον ἀπρόσεκτοι ἀναγνῶσται, οἵτινες συ- νέβη νὰ ἴδωσι πρόσωπα ἀνθρωπίνων πλασμάτων παραμε- μορφωμένα ἐξ ἀκολασιῶν, ἐξ ἀσθενειῶν, ἢ τυχὸν ἐξ ἀπροό- πτων συμβεβηκότων, εὖρον τοῦτο ἀδύνατον νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου ἡμῶν «ἦτο ἄδοξον παρὰ παντὸς ἀνθρώπου, καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ παρὰ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώ- πων» **Πασιφανῶς** καὶ τι τὸ ἐσφαλμένον ἐνυπάρχει εἰς τὴν τοιαύτην δήλωσιν, διότι τοιούτου εἶδους ἀνθρωπον δὲν ἤθελε παρουσιάσει ὁ Πιλάτος ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, λέγων, «Ἴ- δοὺ ὁ ἀνθρωπος» ! Οὐδὲ ἤθελεν ἐπευφημήσει ὁ κοινὸς λαὸς τοιαύτην μορφήν ὡς Υἱὸν Δαβὶδ, καὶ σκεφθῆ νὰ ἁρ- πάσῃ αὐτὸν διὰ βίας καὶ ἀναγορεύσῃ αὐτὸν βασιλέα. Ἐκτὸς τούτου, δὲν διαβεβαιούμεθα ἐκ τῶν Γραφῶν ὅτι οὐδὲν ὁστοῦν αὐτοῦ συνειρρίβῃ; Ἀλλὰ πόσον ἄλλοίαν πρὸς τὸ ὀρθὸν μορφήν λαμβάνει ἢ δήλωσις αὕτη, πόσον ἀπείρως συνεπεσιτέρα παρίσταται πρὸς τὰ γεγονότα τὰ ἐξιστορούμενα ἐν ταῖς Γραφαῖς, καὶ τὰ λογικὰ ἐξαγόμενα περὶ τῆς ἀγιότη- τος καὶ ἀγνόκειτος αὐτοῦ, ὁπότιον αὕτη μεταφράζεται ὡς ἐξῆς:

«Καθὼς πολλοὶ ἔμειναν ἐκστατικοὶ ἐπὶ οὐ (τόσον ἦτο τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἄδοξον [μαραμένον] παρὰ ἀνθρώπου, καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ παρὰ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων), οὕτω θέλει ἐκπλήξῃ πολλὰ ἔθνη». Καθὼς οἱ ἀνθρωποὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἐξεπλάγησαν, διότι ὑπέκλυψεν εἰς τὰς ὑβρεῖς ἐκείνων, οἵτινες ἔστεψαν αὐτὸν δι' ἀκανθῶν καὶ ἔτυπτον αὐτὸν, καὶ ἔ- πτυον εἰς αὐτὸν, καὶ ἔσταύρωσαν καὶ ἐλόγγευσαν αὐτὸν, τοι-

ουτοτρόπως ἄλλοι ἐξ ὄλων τῶν ἐθνῶν, σήμερον καὶ εἰς τὸ μέλλον, ἀκούοντες «περὶ τοιαύτης ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς αὐτὸν ἀντιλογίας» (Ἐβρ. β'. 3) ἐθαύμασαν καὶ θέλουσι θαυμάζει διὰ τὴν τοιαύτην ὑπομονὴν καὶ τὴν τοιαύτην αὐτοῦ πραότητα.

«Οἱ βασιλεῖς θέλουσι φράξει τὸ στόμα αὐτῶν ἐπ' αὐτὸν, διότι θέλουσιν ἰδεῖ [εἰς αὐτὸν ἐμπράκτως] ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν ἐλαλήθη πρὸς αὐτοὺς [παρ' ἄλλων] καὶ θέλουσιν ἐννοήσαι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν ἤκουσαν». Οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς οὐδέποκε ἤκουσαν περὶ οἰουδήποτε βασιλέως ὑποκύψαντος ἐκουσίως εἰς τοιαύτας προσβολὰς καὶ ὕβρεις, γενομένας εἰς αὐτὸν διὰ χειρῶν τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἀγαθοποιήσῃ αὐτοὺς. Ἀληθῶς «ἡ ἀγάπη αὐτοῦ ὑπερερεῖ τὴν ἀγάπην ἀδελφοῦ», καὶ οὐδόλως θαυμαστὸν ἂν πάντες θέλουσιν ἐκπλαγῆ «ἐν τῷ ὠρισμένῳ καιρῷ».

Ἀναμφιβόλως δ' ἐπίσης οὗ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν Αντρωτοῦ ἔφερε σημεῖα λύπης, διότι, ὡς εἶδομεν, ἡ ἢ κατὰ βάθος συμπαθητικὴ αὐτοῦ καρδιά «συνεπάθει» πρὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία οὗ τὰ τοιαῦτα σημεῖα ἐπερίσσευσαν, μέχρι τέλους τῆς διακονίας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ. Δέον δὲ νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν οὗ, ὅσον λεπτιότερος εἶναι ὁ ὄργανισμός, καὶ ὅσον εὐπαθέστερα τὰ αἰσθητά ἐνὸς προσώπου, ἴσον περισσότερον τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο ἐπηρεάζεται ὑπὸ τῶν πόνων. Δυνάμεθα δ' εὐχερῶς νὰ ἐννοήσωμεν, οὗ αἱ σκηναὶ τῶν θλίψεων καὶ στενοχωριῶν, αἱ ἀσθένειαι, οἱ πόνοι καὶ ἡ ἡθικὴ κατάπτωσις, εἰς τὰ ὁποῖα πάντα ἡμεῖς ἔχομεν ἤδη, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτεον, συνηθίσει, διὰ τῆς συμμετοχῆς ἡμῶν εἰς τὴν πτώσιν, καὶ διὰ τῆς συνεχοῦς ἡμῶν ἐπικοινωνίας πρὸς τὰς ἀνθρωπίνους δυστυχίας, ἧσαν ἀπειροπλασίως αἰσθητότερα καὶ σοβαρὰ ζητήματα εἰς τὸν τέλειον ἄνθρωπον—τὸν ἅγιον, ἄκακον, ἀμίαντον καὶ κεχωρισμένον ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν.

Τὸ αὐτὸ δὲ γεγονὸς εὐρίσκομεν πραγματοποιούμενον μέχρι τινὸς καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἡμῶν πεῖραν. Οἱ σχετικῶς ἀναισθητότεροι τῶν ἀνθρώπων, ὅσοι ἀνετράφησαν ἐν μέσῳ πολυτελείας, λεπτιότητος τρόπων, κάλλους, καὶ εὐνοικοῦ ἐν γένει

περιβάλλοντος, εἴαν ποτε ἐπισκεφθῶσι τὰς πενιχρὰς συνοικίας τῶν μεγαλουπόλεων, καὶ παραιτηρήσωσι τὸν ἐξευτελισμόν, τὰς δυσμενεῖς συνθήκας τοῦ ζῆν, τὴν δυσωδίαν, τὰς ἀτόπους φωνάς, τὸ ἐλεεινὸν θέαμα τῆς ρυπαρότητος, κλπ., εἶναι βέβαιον ὅτι ἤθελον μεγάλως βαρυνθῆσαι ἄκουσίως δὲ πῶς τὸ πρόσωπον παντὸς τοιοῦτου συστέλλεται, καὶ ἐπέρχεται εἰς αὐτὸν ἡ σκέψις περὶ τοῦ ὀπόσον τρομερὰ εἶναι ἡ ζωὴ ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις, ὁποῖον δὲ εὐεργέτημα θὰ ἦτο ὁ θάνατος. Ἐν τοσοῦτῳ, καθ' ὃν χρόνον μονολογεῖ τις οὕτω καθ' ἑαυτὸν, αἰφνης τυχόν, ὁ ὀφθαλμὸς προσπίπτει ἐπὶ παιδίων παιζόντων εὐθύμως, ἢ ἴσως ἡ πλύντρια, εἰς τὸ ἔργον τῆς, ἀρχίζει αἰφνης ψάλλουσα στροφὴν ἄσματός τινος, ἢ περαιτέρω ἀνὴρ τις ἀναγινώσκει μετ' εὐχαριστήσεως ἑφημερίδα, ἢ ἔν παιδίον ἀκούεται αἰφνης δοκιμάζον μουσικὴν ἐπὶ τινος παλαιοῦ ὄργάνου. Πάντα ταῦτα ὑποδηλοῦσιν ὅτι ἐκεῖνοι οἵτινες ἐξφκειώθησαν πρὸς τοιαῦτα θεάματα, καὶ ἤχους, καὶ ὁσμὰς, καὶ τοιαύτας ἐν γένει συνθήκας ζωῆς, ἐπηρεάζονται πολὺ ὀλιγώτερον ὑπὸ τούτων, παρ' ὅ,τι οἱ ἄλλοι οἵτινες συνήθισαν ἐκ νηπιότητος εἰς ἀτμόσφαιραν εὐγενείας καὶ λεπτότητος.

Τὸ τοιοῦτον δὲ μάθημα ἀπεικονίζει ἐν λίαν ἐλαχίστῳ μέτρῳ τὴν ἀνισότητά τοῦ πῶς ὁ Κύριος ἡμῶν ἀντελαμβάνετο τὴν ἁμαρτωλὴν καὶ ταλαίπωρον κατάστασιν τῆς γῆς, καὶ πῶς ἡμεῖς ἀντιλαμβανόμεθα ταύτην. Ὡς τελεία ὑπαρξίς, ἣτις ἀφῆκε τὰς ἀύλας τῆς οὐρανοῦ δόξης, καὶ ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν ὅπως συμμετάσχη εἰς τὴν δυστυχίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ γεινη ὁ συμπαθῶν εἰς αὐτὸν καὶ ὁ Λυτρωτῆς αὐτοῦ, αὐτὸς ἀναμβόλως ἠσθάνετο πολὺ περισσότερον παρ' ὅτι αἰσθανόμεθα ἡμεῖς τὰς ἀθλιότητας καὶ ταλαιπωρίας «τῆς στεναζούσης κτίσεως». Τί παράδοξον λοιπὸν ἂν τὸ βάρος τῶν θλίψεων ἡμῶν ἐπεσκίασε τὰς ἐνδόξους ὠραιότητάς τοῦ τελείου αὐτοῦ προσώπου! Τί παράδοξον ἂν ἡ συσχέτισις αὐτοῦ πρὸς τὰς στενοχωρίας καὶ θλίψεις τῆς γῆς, καὶ ἡ ἐκουσία αὐτοῦ συμμετοχὴ εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας καὶ ἀσθενείας (ἐπὶ δαπάνῃ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ζωῆς, τῆς ἰδίας αὐτοῦ ζωτικότητος, ὡς εἶδομεν), ἐπαφῆκαν βάθρα σημεῖα ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ εἴ-

δαυ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου. Καὶ ἐντούτοις δὲν δυνάμεθα οὐδ' ἐπὶ στιγμήν ν' ἀμφισβητήσωμεν ὅτι ἡ μετὰ τοῦ Πατρὸς συγκοινωνία αὐτοῦ, ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ ἡ ἐπιδοκιμασία τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, ὅτι ἐποίει πάντοτε τὰ εὐάρεστα ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς, προσέδιδον βεβαίως εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Λυτρωτοῦ ἡμῶν εἰρηνικὴν τινα ἔκφρασιν, ἥτις θὰ ἀπειτέλει συνδυασμόν τινα χαρᾶς καὶ λύπης, θλίψεως καὶ εἰρήνης: Ἡ δὲ γνώσις αὐτοῦ, ὅσον ἀφορᾷ τὸ σχέδιον τοῦ οὐρανίου Πατρὸς, ἐνίσχυεν αὐτοῦ βεβαίως εἰς πάντα ὅσα ὑφίστατο, κατανοῶν τὸ τίτιν τρόπον ταῦτα πάντα ἤθελον ταχέως συνεργήσει οὐχὶ μόνον πρὸς εὐλογίαν δι' ἑαυτὸν, ἀλλ' ὡσαύτως «σωτηρίαν εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης». Ἐὰν λοιπὸν αἱ θλίψεις τῶν ἀνθρώπων ἐπεσκίασαν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, δυνάμεθα νὰ ὦμεν ἐξίσου βέβαιοι ὅτι, ἢ τε πίστις καὶ ἐλπίς αὐτοῦ ἐσημειοῦντο ἐπίσης ἐπὶ τῆς ἐκφράσεως τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ὅτι, ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερβαίνουσα πάντα νοῦν, διεφύλαττε τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ καθίστα αὐτὸν εἰς θέσιν νὰ χαίρη πάντοτε, ἐν τῷ μέσῳ τῶν μεγαλειτέρων καὶ αὐτοῦ ἀντιλογιῶν παρὰ τῶν ἁμαρτωλῶν.

«ΔΙΑΚΡΙΝΟΜΕΝΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΜΥΡΙΑΔΩΝ»

Διὰ τὴν ἁμαρτωλήν, φθανεράν καὶ πλήρη μίσους καρδίαν τῆς πεπιτωκίας φύσεως, πᾶν τὸ συγγενὲς πρὸς τὸ ὠραῖον, τὸ ἀγαθόν, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀλήθειαν, εἶναι δυσάρεστον καὶ ἀπεχθὲς, οὐδὲν τὸ ὠραῖον δι' αὐτὴν ὑπάρχει εἰς αὐτὸ — οὐδὲν τὸ ἐπιθυμητόν — τὸ τοιοῦτον εἶναι ἔλεγχος εἰς αὐτὴν. Ὁ Κύριος ἡμῶν ἐξεφράσθη, λίαν ἐντόνως διὰν εἶπε, «τὸ σκότος μισεῖ τὸ φῶς, καὶ πᾶς ὁ φαῦλα πράττων μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς ἵνα μὴ ἐλεγθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ἰωάν. γ'. 19, 20). Ἐν ἄλλο παράδειγμα τοῦ γεγονότος τούτου βλέπομεν εἰς τὸ ὅτι, πονηρὰ τις καρδία δύναται νὰ μισῇ καὶ περιφρονῇ ἐνίοτε ἐν ἔνδοξον πρόσωπον, πρόσωπον πλήρες ἀγάπης, καὶ τοῦτο οὐχὶ μόνον εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν Λυτρωτὴς περιεφρονήθη παρ' ἐκείνων οἵτινες ἐκραύγαζον, «Σταύρωσον, Σταύρωσον

αὐτὸν», ἀλλ' ἐπίσης καὶ εἰς τὰς ἰδίας ἡμῶν περιστάσεις. Παρατηρήσατε τὰς διαφόρους ἀφηγήσεις τῶν μαρτυρίων χάριν τῆς ἀληθείας, καὶ ἴδετε πόσον ἐλαχίστη ὑπῆρξεν ἡ κατευναστικὴ ἐπιρροή τοῦ προσώπου ἐκείνων, οἵτινες ἠδύναντο νὰ στρέψωσι τὸ βλέμμα ἀπὸ τῶν προσωπικῶν αὐτῶν παθημάτων, καὶ προσεύχωνται ὑπὲρ τῶν διωκτῶν των. Περὶ τοῦ πρώτου Χριστιανοῦ μάρτυρος—τοῦ Στεφάνου—μαρτυρεῖται ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν ἀκτινοβόλον καὶ ὠραῖον ὥστε νὰ συγκρίνηται πρὸς τὸ πρόσωπον ἀγγέλου. «Καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν πάντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου». (Πράξι. σί'. 15.) Καὶ ἐντούτοις, συνεπεία τῆς σκληρότητος τῆς καρδίας αὐτῶν, μακρὰν τοῦ ν' ἀγαπήσωσι τὸ ἀγγελικὸν αὐτοῦ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο πολὺ ὀλιγώτερον ἀγγελικὸν ἢ τὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ ἀντὶ νὰ παράσχωι προσοχὴν εἰς τοὺς θαυμασίους αὐτοῦ λόγους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πολὺ ὀλιγώτερον θαυμάσιοι, ἢ ἐκεῖνοι τοῦ μεγάλου Διδασκάλου, «ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον,» ὡς ακριβῶς ἐκραύγαζον πρὸς τὸν Πιλάτον νὰ σταυρώσῃ τὸν Κύριον τῆς δόξης.

«Ναί, Αὐτὸς εἶναι ὅλως ἐπιθυμητός».